

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume 5, Issue 4, December 2017, p. 145-164

Received	Reviewed	Published	Doi Number
24.10.2017	25.11.2017	25.12.2017	10.18298/ijlet.2170

**Investigation of Turkish Teachers' Opinions
on Grammar Teaching with Sense Method¹**

Bilge BAĞCI AYRANCI²

ABSTRACT

Grammar teaching programs and academic field, an increasingly common method of teaching approach of the oblivion, detect actual reflection of the necessity to put into this work. Turkish teachers' classroom experiences grammar teaching method of benefits and limitations of the rights sense as concrete feedback. This study's as a model approach to semi-structured qualitative research interview method is used. As this has been achieved in the field studies and general comment that made on behalf of a current summer field order as a result of the research and most of the teachers teaching the language information should be pointed out the importance of the use of the material applied focused, be associated with other language skills as mentioned the necessity, in the integrity of the text of a grammar-sentence advocated boosting the importance given to the language information, texts in terms of grammar gains functionally, it can be said that it finds. Sense method to return the number of teachers who participate with teachers participating in almost equal to the emergence of thought provoking. For years, the teachers in continuing the application intuitive grammar teaching in this way is remarkable. Exam-oriented education system and language information in the program, has found most participants is insufficient. Method and techniques if they want to see in the program are also almost an equal number of participant feedback.

Key Words: Turkish Education, Grammar Teaching, Sense Method.

**Sezdirme Yöntemi ile Dil Bilgisi Öğretimi Üzerine Türkçe
Öğretmenlerinin Görüşlerinin İncelenmesi**

ÖZET

Dil bilgisi öğretimindeki programlarda ve akademik alanda giderek yaygınlaşan sezdirme yöntemiyle öğretim yaklaşımının alandaki güncel yansımalarının ortaya konulması gerekliliği bu çalışmayı oluşturur. Türkçe öğretmenlerinin sınıf içerisindeki tecrübeleri dil bilgisi öğretiminde sezdirme yönteminin yararları ve sınırlılıkları hakkında somut geri dönütlerdir. Araştırmanın modeli olarak nitel araştırma yaklaşımıyla yapılandırılmış görüşme yöntemi kullanılır. Alandaki ulaşılan çalışmalara ve genel olarak alan yazına güncel bir yorum getirebilmek adına yapılan bu araştırma sonucunda alandaki öğretmenlerin çoğunun dil bilgisinin uygulamalı öğretilmesi gerektiğini belirttiği, materyal kullanımının önemi üzerinde durduğu, diğer dil becerileri ile ilişkilendirilmesi gerekliliğine değindiği, metin-cümle bütünlüğünde bir dil bilgisi öğretimini savunduğu, dil bilgisine verilen önemin artırılmasını beklediği, metinleri dil bilgisi kazanımları yönünden işlevsel bulduğu söylenebilir. Sezdirme yöntemine katılan öğretmen ile katılmayan öğretmen sayısının neredeyse eşit çıkması düşündürücüdür. Uygulamanın içerisinde olan öğretmenlerin yıllardır süregelen sezgisel dil bilgisi öğretimine bu şekilde görüş bildirmesi dikkate değerdir. Sınav odaklı eğitim sistemini ve dil bilgisinin programdaki yerini de çoğu katılımcı yetersiz bulmuştur. Yöntem ve teknikleri programda görmek isteyip istemedikleri konusuna da hemen hemen eşit sayıda katılımcı görüş bildirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe Eğitimi, Dil Bilgisi Öğretimi, Sezdirme Yöntemi.

¹ Bu çalışma, EYFOR-8 (Uluslararası Eğitim Yönetimi Forumu), 2017' de sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

² Yrd. Doç. Dr., Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, E-posta: bilge.ayranci@bozok.edu.tr

1. Giriş

Ana dili eğitimi anlama ve anlatma becerilerine dayanır. Bu beceriler içerisinde okuma, dinleme, konuşma, yazma becerileri bulunur. Dört temel dil becerisi olarak adlandırılan bu becerileri dil bilgisi destekler. Dilin kurallarını bilen birey dile daha hâkim hale gelecektir. Dili bu sayede tanıyan birey de dilini daha etkili bir şekilde kullanabilecektir. Dilini daha etkili kullanması bireyin okuduklarını, dinlediklerini daha iyi anlamasına ve yorumlamasına yardım edecektir. Aynı zamanda bireyin konuştukları ve yazdıkları da dilin yapısı bakımından daha sağlam ifadeler içerecektir.

Günümüzde insanın anne karnından itibaren işitme yetisinin olduğu bilinmektedir. Henüz doğmamış, anne karnındaki bebek dışardaki sesleri ve ses yapılarını dinlemektedir. Bu sayede bilinçaltında dile dair ilk yapılanmalar oluşmaktadır. Bebek doğduğunda ise çevresinin onunla iletişimi ana dilinde olmaktadır. Bu da bebeğe ana diline dair kuralların ilk öğretimini teşkil etmektedir.

Günümüzde dil bilgisi öğretiminde Türkçe derslerinde öğrenciye dil bilgisi kurallarının verildiği ayrı bir ders saati bulunmamaktadır. Dil bilgisi öğretimi konuşma, okuma, yazma, dinleme becerileriyle bir bütün halinde ilgili metinler ve etkinliklerle yapılmaktadır. Dil bilgisi kuralları öğrenciye doğrudan verilmemekte, kullanım durumları etkinliklerle sezdirilmektedir.

Programları uygulayan öğretmenlerin program yaklaşımları ve yöntemlerinin etkililiği üzerindeki görüşleri, geri dönütleri birinci elden elde eden kişiler olmaları sebebiyle önemlidir. Dil bilgisi öğretiminde sezdirme yönteminin etkili olup olmadığı ya da bu konudaki diğer görüşleri adına Türkçe öğretmenleriyle hazırlanmış bir çalışmanın olması gerektiği kararı doğmuştur.

1.1. Dil Bilgisi ve Öğretimi

Doğru konuşmak ve doğru yazmak dilin kurallarına hakim olmakla mümkündür ki bunu da ancak dil bilgisi etkinlikleri sağlar. (Sağır, 2002:7) Dil bilgisi, yazılı metinleri kaynak alarak o dille ilgili yargılara varır. İspatlanabilir, verilere dayalı, genelleyici olması vb. yönleriyle bir bilim alanı olarak kabul edilebilir (Erk 2003: 16). Demirel (1999:70), dil bilgisi öğretiminin amaçlarını öğrencilerin bilinçaltı dil yapılarını kullanılır hale getirme, dilin yapı özelliğini kullanımda öğrencilere kavratma, iletişimde dili doğru ve etkili bir şekilde kullanmak olarak açıklamıştır.

Dil bilgisi öğretiminin temel ilkeleri şu şekilde sıralanabilir:

1. Dil bilgisi kuralları öğrencilere kural ezberi şeklinde değil sezdirme yoluyla kazandırılmalıdır.
2. Dil bilgisi dersleri bir beceri öğretimi dersi şeklinde düzenlenmelidir.
3. Dil bilgisine dair kazanımlar örnekler üzerinden verilmelidir.
4. Dil bilgisi öğretiminde parçadan bütüne yani tümevarım yöntemi kullanılmalıdır.
5. Dil bilgisi, öğrencinin aktif olarak kazanım sağladığı bir alan olmalıdır.
6. Dil bilgisi öğretimi bireylerin dil becerilerini destekleyecek nitelikte olmalıdır.

7.Çözümlenecek metinler ve cümleler, dili doğru ve etkili kullanan yazar ve şairlerin eserlerinden, hedef kitlenin düzeyi de dikkate alınarak seçilmelidir.

8.Dil bilgisi etkinlikleri öğrencilerin oluşturdukları metinlere dayandırılmalıdır.

9.Dil bilgisi konularına sadece dil bilgisi kurallarının ezberletilmesi olarak bakılmamalıdır. Öğrenci dil bilgisi kurallarının kullanımını alışkanlık haline getirmelidir. Bunun için sık alıştırma yapmak şarttır.

10.Dil bilgisi öğretiminde öğrencinin karşılaştığı dil becerisine dair sorunlar başlangıç noktası olmalıdır.

11.Dil bilgisi etkinlikleri diğer dil becerileri ile bütünleşmiş durumda bulunmalıdır.

12.Bilinenden bilinmeyene, basitten karmaşığa gibi öğretim ilkeleri dil bilgisi öğretiminde de temeldir.

13.Dil bilgisi kazanımları aşamalılık ilkesi, sarmal yaklaşım göz önünde bulundurularak verilmelidir.

14.Dil bilgisi yöntemi konuya göre belirlenmelidir. (Demirel, 2003: 116-117; Kavcar vd., 1998: 80; MEB, 2006: 7-8; Öz, 2003: 259; Sağır, 2002: 79-80; Ünal, 2006: 121;Akkaya, 2011:9)

Dil bilgisi öğretimindeki sorunlar şu şekilde maddelendirilebilir:

1.Öğretmenler; dil bilgisi öğretiminde çağdaş gelişmeleri takip edememektedir.

2.Dil bilgisi öğretiminin kalıcı olmamasının sebebi ezbere dayalı bir şekilde yapılmasıdır.

3.Dil bilgisi kitaplarındaki terim, tanım farklılıkları öğrencilerin gözünde dil bilgisi konularını zorlaştırmaktadır.

4.Dil bilgisi öğretimi, öğrencilerin dili kullanma becerilerine olumlu katkı sağlayacak uygulamalar içermemektedir.

5.Dil bilgisindeki kazanımlarının öğrenciye beceri olarak aktarılamaması öğrencinin diğer dil becerilerini kullanımında eksikliklere neden olmaktadır.

6.Dil bilim yaklaşımları dil öğretimi ve kitaplarına etki etmemiştir.

7.Dil bilgisi kitaplarında şekil ve anlamın bir bütün olduğu anlayışı hâkim olması gerekirken böyle değildir.

8.Dil bilgisi öğretiminde, noktalama işaretleri sadece yazılı anlatım için değil konuşma ve anlamlandırmadaki önemi için de verilmelidir.

9.Dil bilgisi öğretiminde, öğrenciye dil bilgisinin önemini ve dil öğretimindeki işlevini anlaması bakımından dil bilgisi kuralların veriliş amaçlarının söylenmesi gerekmektedir.

10.Dil bilgisi öğretiminde zengin materyal kaynağı bulunmalıdır (Demir, 2009: 60-65; Sever, 2004: 3; Akkaya, 2011: 10).

1.2. Dil Bilgisi Öğretiminin Programlardaki Tarihçesi

Tanzimat dönemine kadar dil bilgisi öğretimine dair odaklanmış bir program yoktur (Göğüş, 1983:46).

1924 Lise Birinci Devre Müfredat Programı, sadece ilk iki yıl dil bilgisi öğretimine yer verir. Program incelendiğinde Arapça ve Farsça dil bilgisi konularının başlıklar altında sıralandığı görülür. 1929 Orta Mektep Türkçe Programı'nda sadece nelerin işleneceği belirtilmiştir. Yöntem olarak program uygulamalı bir tümevarım yöntemini ileri sürer. 1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı'nda dil bilgisi öğretiminin konuşma becerisini destekleyen yönlerinin olduğunu belirtmesi yönüyle önemlidir (Akkaya, 2011: 16). Ayrıca program dil bilgisi konularının metne dayalı işlenmesi gerektiğini savunur (Derman, 2008: 24). 1938 Ortaokul Türkçe Programı'nda dil bilgisi konularına yer verilmediği görülür. 1949 Ortaokul Türkçe Programı'nda dil bilgisi öğretiminin ilkeleri şunlardır:

1. Dil bilgisi öğretimi soyut kurallar ezberi şeklinde yapılmamalıdır.
2. Dil bilgisi, konuşma ve yazmayı destekleyecek nitelikte verilmelidir.
3. Dil bilgisinde uygulamalar çocuğun kendi metinleriyle yapılmalıdır.
4. Cümle, dil bilgisi öğretiminde temel yapı taşı olarak ele alınmalıdır.
5. Kurallar özetlenmelidir.
6. Dil bilgisi ile okuma ve yazma çalışmaları bir arada yürütülmelidir.
7. Dil bilgisi kurallarına örnekler üzerinden tümevarımla gidilmelidir.
8. Dil bilgisi kurallarının ve terimlerinin öğretiminde tekrara yer verilmelidir (MEB, 1949: 63-64).

1962 Ortaokul Türkçe Programı'nda dil bilgisi konularının 1949 Ortaokul Türkçe Programı'ndan farkı yoktur. 1981 yılına kadar bu program uygulanmıştır.

1981 Temel Eğitim Okulları Türkçe Eğitim Programı'nda dil bilgisi öğretiminin amacı, öğrencilere Türk dilini sevdirmek, Türk dilinin kurallarını sezdirmek, Türkçeyi doğru ve güzel kullanmaya onları yönlendirmektir. Bu bakımdan Türkçe öğretiminde başarı sağlanabilmesi kural ezberletilmesi işe yaramaz, dil bilgisi konularının işlevsel bir biçimde verilmesi esastır. Dil bilgisi çalışmaları, hedef kitleye göre bir sıralama ve yöntemle yürütülmelidir, bu çalışmaların diğer dil becerilerini de desteklemesine dikkat edilmesi gerekir, cümleden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapılmalıdır ve dil bilgisine ayrı bir ders saati ayrılmamalıdır.

2006 İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda (6-8. Sınıflar) Dil bilgisi konularının diğer dil becerileri ile ilişkilendirilerek verilmesi gerekliliği, dil bilgisi öğretiminin uygulamaya dayalı yapılması gerektiği, dil bilgisi konularının hedef kitleye uygun bir sıralamayla verilmesi gerektiği, dil bilgisi konuları verilirken konuların birbiri ile ilişkisine dikkat ederek kolaydan zora bir sıralamayla olması gerektiği, ezberin değil örneklemenin ön planda tutulması gerekliliği, çalışma kağıtları ve görsel materyallerle dil bilgisi öğretiminin desteklenmesi ihtiyacı, dil bilgisi kazanımlarını değerlendirirken metin ve cümleden yola çıkmanın önemi, değerlendirmenin süreç değerlendirmesi şeklinde yapılması gerekliliği, bir önceki yılın dil bilgisi konularının hatırlatılabileceği belirtilmiştir.

Programda dil bilgisi yöntem ve tekniklerine yer verilmemiş. Ancak dil bilgisine ayrı bir başlık olarak yer verilmiştir. Programda örnek ders işlemlerinde dil bilgisi oranı %15 olarak verilmiştir.

2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dil bilgisi konularının ayrı bir başlık olarak ele alınmadığı diğer öğrenme alanlarıyla beraber verildiği görülmektedir. Programda kazanım sayısı 2006 programına göre azaltılmış olduğu ve beceri geliştirmenin ön plana çıktığı görülmektedir (Bayburtlu, 2015: 155).

2017 Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda dil bilgisi dört temel dil becerisi kazanımları ile verilmiştir.

1.3. Dil Bilgisi Öğretimi Strateji ve Yöntemleri:

Buluş yoluyla öğrenme-öğretme stratejisi Bruner tarafından geliştirilmiştir, öğrencinin kendi tecrübeleriyle bilgiyi keşfetmesi esastır. (Senemoğlu, 2007: 468-471). Sunuş yoluyla öğrenme-öğretme stratejisi ise Ausubel tarafından oluşturulmuştur. Bu stratejide bilgi öğrenciye doğrudan aktarılır ve aktarılan bilgi ile ilgili olarak öğrenciye örnekler verilir (Sağır, 2002: 81). Araştırma yoluyla öğrenme-öğretme stratejisi içerisinde öğretmen rehber durumundadır ve araştırma yoluyla öğrenme-öğretme stratejisi öğrencilerin araştırma ve inceleme yapmalarına ağırlık verir. (Demirel, 2003: 31). Tümdengelim Yöntemi, bütünden parçaya doğru bir hareket durumudur. Öğrenciye konuyla genel bilgilerden sonra özel bilgiler sunulur. Tümevarım Yöntemi, örneklerden hareket edilerek tanımlara ve kurallara varma durumunu ifade eder. Tümevarım, öğrencinin sezgisel düşünmesini destekler (Senemoğlu, 2007: 471). Dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemine sık başvurulur. Bir metin içerisinde öğrencinin dikkatinin kelime türlerine çekilmesi, öğrencilerin genellemeler yaparak kelime türlerinin işlevlerini sezerek anlamaları tümevarım yönteminin dil bilgisi öğretiminde kullanımına örnek olarak verilebilir. (Kavcar vd., 1998: 18). Anlatım Yöntemi, öğretmenin derste daha aktif rol üstlendiği ve bilgileri öğrencilere aktardığı yöntemdir. Soru-Cevap Yöntemi, konuyla ilgili soruların cevaplanmasını içerir. Öğrenciyi aktif kılması bakımından önemlidir. Tartışma Yöntemi, öğrencilerin bir konuya dair görüşlerini karşılıklı olarak ortaya koyması durumudur. Gösterip Yaptırma Yöntemi, anlatılan konuya ilişkin bir problemin çözümünün ya da bir durumun oluşum evrelerinin gösterilerek öğrenciye de yaptırılması durumudur. Oyunlaştırma (Drama-Canlandırma) Yöntemi, konunun sınıf ortamında canlandırılması ile işlenmesine imkân sağlayan bir yöntemdir. Proje Yöntemi, daha çok sınıf dışında öğrencinin öğrendiklerini gerçek hayata uyarlama çalışmalarını kapsar.

Dil Bilgisi Öğrenme Alanında Kullanılan Öğretim Araç ve Gereçleri:

Ana dili öğretimi araç ve gereç kullanımıyla daha ilginç, etkili ve verimli bir duruma getirilmelidir (Kavcar vd., 1998: 12). İfade ve beceri dersi olan Türkçe dersleri uygulama yönü ağırlıklı olması bakımından konuya uygun araç ve gereç desteği ister. Konuya uygun ve birden fazla duyu organlarına hitap ederek kalıcı öğrenmeyi sağlayan araç gereç seçiminde hedef kitleye görelilik, ekonomiklik gibi eğitimde araç gereç seçimi ilkelerine de dikkat etmek gerekir.

1.4. Sezdirme Yöntemi İle Dil Bilgisi Öğretimi

Hiç dil bilgisi öğrenimi görmemiş birinin "Millî Eğitim eski Bakanı" ya da "kırmızı kalem eski kutusu" öbeklerinin dil bilgisi bakımından yanlış olduğunu söylemesi muhtemeldir. Bu kişinin dil bilgisi eğitimi almadan bu yargıya ulaşması sezgisel dil bilgisi ile ilgilidir. Sezgisel dil bilgisi kişinin

zihnindeki dil bilgisi ile oluşur. Sezgisel dil bilgisi ile dilin kurallarını fark eden bireyin ise dil bilgisine dair bir yanlış açıklaması beklenemez. Yani bireyin doğuştan itibaren içine doğduğu ve içselleştirdiği dil kullanımının bilinçli kullanıma geçmesini sağlayan dil bilgisi öğretimidir (Aydın, 1999:2).

Hudson (2004: 5) dil bilgisini hem bilgi hem de kazanım olarak ele alır. Yani ona göre dil bilgisi öğretimi bir yönüyle beceri eğitimi diğer yönüyle de “bilgi” olarak öğretilmesi gereken iki ayaklı bir sistemdir. Sinanoğlu (1958: 438), gramerin, dilin kurallarını ana başlık ve alt başlıklar şeklinde ve birbirleri ile ilişkili bir şekilde şemalaştırdığını, bu sayede de dilin daha kolay öğrenilip daha düzgün kullanılmasını sağladığını belirtir. Aytaş ve Çeçen (2010:87), öğrencinin zaten dili kullanırken bilinçsiz olarak yerine getirdiği kuralları, dilin içerisindeki yeri bakımından tanımalarının sağlanması, öğrenciye iletişimde bu kuralların gerekliliği üzerinde durulmasının öneminden bahsederler. Dilin zenginliği hissettirilerek dil bilgisinin hedef kitlede bir bilinç hâline gelmesi sağlanmalıdır. Sağır (2002: 3)’a göre dil bilgisinin tanımları, kurallara yoğunlaşmış bir şekilde değil, bunların kullanımındaki yeri sezdirilip kavratılarak, öğrencilerin bu beceri ve davranışları kazanmaları esas olmalıdır. Yapıcı (2004:39)’ya göre üniversitemizde bağlaç halindeki “-de”nin yazımını bile yanlış yapan çok öğrenci vardır. İlkokuldan üniversiteye kadar sürekli ana dili dersi almış olan bir bireyin ana dilinde anlama ve anlatma becerilerindeki yetersizliği düşündürücüdür.

2. Problem Durumu

Dili kullanma okuma, yazma, dinleme ve konuşmadan ibaret olan dil becerilerini etkin kullanmayı ifade eder. Bu bağlamda Türkçe dersleri öğrencilerin hayatta dil becerilerini etkin ve doğru kullanmalarını sağlamayı amaçlar. Türkçe derslerinde kazandırılan bu becerilerin birbirinden ayrı ayrı olarak değil bir bütün içerisinde geliştirilmesi planlanır. Türkçe dersleri bu yönüyle teorik olmaktan çıkıp uygulamalı bir ders niteliği taşır.

Kişinin bütün yaşamı boyunca hangi mesleği yaparsa yapsın dil becerilerini kullanması beklenmektedir. Etkili ve doğru bir şekilde kendisini ifade eden ve aynı zamanda etkili ve doğru bir biçimde çevresindeki uyaranları algılayan ve anlamlandıran birey başarılı olabilmektedir. Bu bakımdan dili doğru ve etkili kullanma insan hayatında büyük önem taşımaktadır.

Türkçe dersleri içerisinde okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerileri dil bilgisi öğretimiyle iç içe verilir. Dil bilgisi öğretimi kişiye dili doğru ve etkili kullanma alışkanlığının kazandırılması bakımından son derece önemlidir. Günümüze değin uygulanan Türkçe Öğretim Programlarına bakıldığında programların giderek dil bilgisinin ayrı bir ders olması gerekliliği görüşünden uzaklaştığı ortaya çıkmaktadır. Türkçe Öğretim Programları dil bilgisinin uygulamaya dönük olarak öğretilmesi gerektiği, dil bilgisi öğretiminde kural öğretiminden vazgeçilip sezdirme yöntemi ile öğretimin yapılması gerektiği, dil bilgisi öğretiminin ayrı bir ders saati olarak ele alınmaması bunun yerine etkinlik ve görsellerle desteklenmesi görüşünü zaman ilerledikçe desteklemiştir.

Dil bilgisi öğretimindeki programlarda ve akademik alanda giderek yaygınlaşan sezdirme yöntemiyle öğretim yaklaşımının alandaki güncel yansımalarının ortaya konulması gerekliliği bu çalışmayı oluşturur. Türkçe öğretmenlerinin sınıf içerisindeki tecrübeleri dil bilgisi öğretiminde sezdirme yönteminin yararları ve sınırlılıkları hakkında somut geri dönüşlerdir.

3. Amaç

Türkçe Eğitimi kapsamında 6,7 ve 8. Sınıflarda dil bilgisi öğretimi metodu olarak uygulanan sezdirme yönteminin dil bilgisi öğretimini sağlayıp sağlamadığı hakkında farklı şehirlerde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin görüşlerini saptamaktır. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır:

- 1- Türkçe öğretmenleri, dil bilgisi öğretiminin kuramsal bilgilere değil uygulamaya dayalı olması gerektiği fikrine katılıyor mu? Türkçe öğretmenleri Türkçe derslerinde dil bilgisinin kuramsal yönden işlenişini mi yoksa uygulamalı işlenişini mi kazanım bakımından daha faydalı buluyor? Neden?
- 2- Türkçe öğretmenlerine göre çalışma kağıtları ve görsel materyaller dil bilgisi öğretimine katkı sağlıyor mu? Neden?
- 3- Dil bilgisi öğretimi Türkçe öğretmenlerine göre konuşma, dinleme, okuma, yazma becerileriyle ilişkilendirilerek mi verilmelidir yoksa ayrıca başlı başına bir alan olarak mı ele alınmalıdır? Neden?
- 4- Türkçe öğretmenlerine göre dil bilgisi ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması mı gerekir yoksa ayrı bir alan olarak mı değerlendirilmesinin yapılması mı gerekir? Neden?
- 5-Türkçe derslerinde öğrenci etkileşimlerinize dayanarak dil bilgisinin sezerek, kullanımda öğrenildiği, öğrenilmesi gerektiği fikrine Türkçe öğretmenleri katılıyor mu? Neden?
- 6-Dil bilgisi öğretimine dair yöntem ve tekniklerin verilmemesi konusu hakkında Türkçe öğretmenlerinin düşünceleri nelerdir? Bu açıklığı Türkçe öğretmenleri nasıl kapatıyorlar?
- 7-Dil bilgisinin öğretim programında oranı yeterli midir? Neden?
- 8- Türkçe derslerinde dil bilgisi öğretiminin diğer dil becerileri ile ilişkilendirilerek verilmesi gerektiği düşünüldüğünde Türkçe öğretmenleri, Türkçe derslerinde işlenen metinlerin dil bilgisi öğretimi kazanım sırasına ve aynı zamanda diğer becerilerin kazanım sırasına aynı sırada ve derecede işlevsel olduğunu düşünmekte midir? Neden?
- 9-Dil bilgisi öğretimi ile ilgili Türkçe öğretmenlerinin görüş ve önerileri nelerdir?

4. Yöntem

Araştırmanın modeli olarak nitel araştırma yaklaşımıyla yarı yapılandırılmış görüşme kullanılır. Nitel araştırmayı, "gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma" olarak tanımlamak mümkündür (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 39). Görüşme, araştırmaya katılan bireylerin belli bir konuda duygu ve düşüncelerini anlatma etkinliği olarak tanımlanmaktadır (Karataş, 2015: 71). Verilerin analizinde içerik analizi yapılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Karataş,2015: 71). Araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanırken ilgili alan yazındaki çalışmalar incelenir. Görüşmeler öncesinde çalışma grubunun dışında tutulan 7 öğretmene "Dil bilgisi öğretimi ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?" sorusu yöneltilir, detaylı anlatmaları istenir ve görüşme soruları belirlenen konularda oluşturulur. 14 Soruluk görüşme formu hazırlanır. Görüşme formu kapsam geçerliliği bakımından Türkçe Eğitimi alanında iki uzman görüşüne sunulur. Sorular hazırlanırken sade, anlaşılır ve literatüre uygun olmasına dikkat edilir. Uzmanların bazı soruların aynı ifadeyi yinelediği görüşleri neticesinde 5 soru görüşme formundan çıkarılır. 9 Soruluk görüşme

formları için tekrar aynı uzman görüşleri alınmış ve görüşme formuna son şekli verilmiştir. Böylece araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu için 9 temel soru hazırlanır. Temel soruların açıklanması sağlayıcı anahtar sorular da görüşme formunda yer alır. Asıl görüşmenin yapılacağı kişilere benzer özelliklerdeki kişilerle görüşülerek, görüşme sorularının açık ve anlaşılır olup olmadığı denir.

Verilerin toplanmasında mevcut durum hakkındaki görüşlerin benzerlik ve farklılıklarını yansıtabilmek adına farklı okullarda görev yapan öğretmenler katılımcı olarak belirlenir. Katılımcı sayısı mümkün olduğunca geniş tutulur. 37 Katılımcı mevcuttur. Yazılı görüşme formları araştırmacı tarafından okunarak araştırmacının amacı doğrultusunda gruplandırılmış ve araştırılan konuların net cevapları katılımcı görüşlerinden örnekler de verilerek yorumlanmıştır.

Görüşme formu soruları şunlardır:

1- Dil bilgisi öğretiminin kuramsal bilgilere değil uygulamaya dayalı olması gerektiği fikrine katılıyor musunuz? Türkçe derslerinde dil bilgisinin kuramsal yönden işlenişimi yoksa uygulamalı işleniş mi kazanım bakımından daha faydalı olur? Neden?

2- Size göre çalışma kağıtları ve görsel materyaller dil bilgisi öğretimine katkı sağlıyor mu? Neden?

3- Dil bilgisi öğretimi sizce konuşma, dinleme, okuma, yazma becerileriyle ilişkilendirilerek mi verilmelidir yoksa ayrıca başlı başına bir alan olarak mı ele alınmalıdır? Neden?

4- Dil bilgisi ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması mı gerekir yoksa ayrı bir alan olarak mı değerlendirilmesinin yapılması gerekir? Neden?

5-Türkçe derslerinde öğrenci etkileşimlerinize dayanarak dil bilgisinin sezerek, kullanımda öğrenildiği, öğrenilmesi gerektiği fikrine katılıyor musunuz? Neden?

6-Dil bilgisi öğretimine dair yöntem ve tekniklerin programda verilmemesi konusu hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu açıklığı derslerinizde nasıl kapatıyorsunuz?

7-Türkçe Öğretim Programı'nda dil bilgisi oranı sizce yeterli midir? Neden?

8- Türkçe derslerinde dil bilgisi öğretiminin diğer dil becerileri ile ilişkilendirilerek verilmesi gerektiği düşünüldüğünde Türkçe derslerinde işlediğiniz metinlerin dil bilgisi öğretimi kazanım sırasına ve aynı zamanda diğer becerilerin kazanım sırasına aynı sırada ve derecede işlevsel olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

9-Dil bilgisi öğretimi ile ilgili görüşlerinizi, önerilerinizi paylaşınız.

5. Bulgular ve Yorum

Araştırma kapsamında birinci soru olarak katılımcılara “Dil bilgisi öğretiminin kuramsal bilgilere değil uygulamaya dayalı olması gerektiği fikrine katılıyor musunuz? Türkçe derslerinde dil bilgisinin kuramsal yönden işlenişimi yoksa uygulamalı işleniş mi kazanım bakımından daha faydalı olur? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 1. Görüşme Formu Birinci Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 1 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Sentez	K1, K6, K7, K9, K13, K15, K25	7
Uygulama öncelikli	K2, K5, K8, K10, K12, K14, K16, K18, K19, K20, K21, K22, K23, K24, K26, K27, K28, K29, , K30, K31, K32, K33, K34, K35, K36, K37, K38	26
Bilgi öncelikli	K3, K4, K11, K17.	4

Tablodan da anlaşılacağı üzere katılımcıların çoğunluğu dil bilgisi öğretiminde uygulamaya ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Sentez:

K6: “Kuramsal bilgiden sonra uygulama ile bilgiler pekişmiş oluyor. Daha iyi öğreniyorlar. Her ikisinin de birlikte kullanılması gerektiğini düşünüyorum.”

K9: “Dil bilgisi öğretiminin hem kuramsal hem de uygulamaya dayalı olması gerektiğini düşünüyorum. Çalışma kitaplarındaki etkinliklerin uygulanabilmesi için çocukların ön bilgilerinin mutlaka olması gerekiyor. Aksi takdirde uygulamadan ibaret dil bilgisi çocuğun zihnine tam yerleşmiyor. Gerekli bağlantıları çocuk anlayamıyor.”

K25: “ Sadece kuramsal ya da sadece uygulamaya dayalı değil de ikisinin bir arada kullanılması, işlenmesi gerekiyor çünkü bilgiler uygulanmadan kalıcı olmaz.”

Uygulama öncelikli:

K5: “Uygulamalı işlenişin bilgilerin özümsemesi açısından, bilginin kalıcılığı açısından daha faydalı olacağını düşünüyorum.”

K16: “Dil bilgisi öğretiminin uygulamaya dayalı olmasına katılıyorum. Çünkü çocuk daha iyi öğreniyor. Kazanımların çocuklara ulaşması daha kolay oluyor. Somutlaştırmak öğrencilere ulaşmak adına kolaylık sağlar.

K21: “Öğrencilerin yaşları göz önünde bulundurulduğunda kuramsal bilgileri kavrayamayacakları görülür. Dil bilgisinin kuramsal bilgiden ziyade uygulamalı öğretilmesi daha iyi olur. Çünkü öğrenci bizzat dil bilgisi kurallarını metin üzerinde görür böylece daha iyi kavrar.”

K26: “Kazanımların verilmesi işleminde uygulamalı anlatımın faydası şüphe götürmez bir gerçektir. Bu durum tıpkı yaparak yaşayarak öğrenme modelinin de bir şekli olup eğitimde verim ve kaliteyi de ifade eden önemli bir model olduğu bilinen gerçektir.

Bilgi öncelikli:

K11: "Uygulamaya dayalı olması gerektiğine katılıyorum. Fakat bazı konuların da kuramsal bilgilerden sonra uygulamaya dayalı olması gerektiğini düşünüyorum. Ağır konularda uygulama yeterli olmuyor, bilgi gerektiriyor."

K17: "Önce kuramsal anlatılmalı ve daha sonra uygulamalı bir şekilde işlenmeli."

Araştırma kapsamında ikinci soru olarak katılımcılara "Size göre çalışma kağıtları ve görsel materyaller dil bilgisi öğretimine katkı sağlıyor mu? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların tamamı materyal kullanımının faydalı olduğu görüşündedir. Örnek katılımcı cümleleri:

K5: "Sağlıyor çünkü öğrenciler öğrendiklerini uyguluyor."

K9: "Çocuğa kuramsal bilgi verildikten sonra mutlaka uygulamalar yaptırılmalıdır. Uygulama olmadan kuramsal bilgi ile çocuğun zihninde yeterli geçiş ve bağlantılar olmuyor. Dil bilgisi öğretiminde kuramsal bilgi ve uygulamalar bir zincirin halkaları gibi birbirine bağlı olduğu için derste mutlaka çalışma kağıtları ve görsel materyaller kullanılmalıdır."

K29: "Öğrencilerin kazanımlara ulaşma konusunda, yöntem ve teknik konusundaki çeşitlilik elbette ki kaliteyi arttıracak ve katkı sağlayacaktır. Sunulacak materyaller ve çalışma kağıtları öğrenilecek konunun tekrarı, pekiştirilmesi, doğru anlaşılması gibi konularda oldukça etkili katkı sağlayacaktır. Hatta derste anlatılamayan ya da eksik kalan yönlerin tamamlanması açısından da önemlidir."

Araştırma kapsamında üçüncü soru olarak katılımcılara "Dil bilgisi öğretimi sizce konuşma, dinleme, okuma, yazma becerileriyle ilişkilendirilerek mi verilmelidir yoksa ayrıca başlı başına bir alan olarak mı ele alınmalıdır? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 2. Görüşme Formu Üçüncü Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 3 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Ayrı alan	K1, K3, K4, K6, K11, K12, K13, K14, K15, K17, K18, K19, K21, K27, K34, K36	17
İlişkili alan	K2, K5, K7, K8, K9, K10, K16, K20, K22, K23, K24, K25, K26, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K35, K37, K38	20

Dil bilgisinin ayrı bir alan olarak ele alınıp alınmaması gerektiği konusunda katılımcılar arasında eşite yakın bir dağılım olduğu söylenebilir. Dil becerileri ile ilişkilendirilmesi düşüncesi daha öndedir.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Ayrı alan:

K3: "Başlı başına bir alan olmalıdır. Öğrenci bilgiyi tam olarak sindirdikten sonra konuşma, dinleme, okuma, yazma becerileriyle ilişkilendirilmelidir."

K4: "Ayrı bir alan olarak değerlendirilmesinin yapılması gerekir."

K6: "Ayrı bir alan olarak ele alınmalıdır. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu dil bilgisi dersini Türkçe dersi olarak görüyor. Dil bilgisi konusu işlenmeyince Türkçe dersini işlenmiş saymıyorlar. Konuşma, dinleme, okuma, yazma dil bilgisinin gölgesinde kalıyor."

K12: "Başlı başına bir alan olarak ele alınmalıdır. Öğrencinin dikkatini sadece öğreneceği konuya çekmek için."

K21: "Bence ayrı bir alan olarak verilmeli ve yeri geldiğinde bu alanlar ile ilişkilendirilmelidir. Çünkü dil bilgisi sadece diğer alanlar ile ilişkilendirilerek anlatılmayacak kadar geniştir."

İlişkili alan:

K8: "İlişkilendirilerek verilmelidir. Dil bilgisi dil öğretimi açısından gereklidir. Aynı bir çalışma alanı olarak düşünülmesi dil öğretimi açısından yararsız olur."

K9: "Bütün olarak alınması gereklidir. Çünkü parçaya odaklanan öğrenci bütünü gördüğü zaman onun neye ait olduğunu algılayamıyor."

K16: "Bence ilişkilendirilerek verilmelidir çünkü o zaman çocuk dil bilgisinin günlük hayatta işine yaradığının farkına varır, daha çabuk öğrenir."

K22: "Konuşma, dinleme, okuma, yazma kazanımlarına serpiştirilerek verilmelidir. Dil bilgisi öğretimi bu yetenekleri de geliştirip sağlamlaştırır."

K25: "Dil bilgisi tek başına bir alan değildir olsa bile mutlaka diğer becerilerle beraber kullanılmalıdır."

K26: "Dil bilgisi öğretiminin öğrencilerin konuşma, yazma, dinleme, okuma becerileri ile beraber sunulup ilişkilendirilmesi elbette ki faydalı ve yararlı olacaktır. Örneğin yazım kuralları konusunda verilen kazanımların yerleşmesi ve anlaşılmasında öğrencilerin günlük konuşma ve yazmalarındaki hatalarında ve kullanımlarından yola çıkılarak verilmesi öğrencilerin konuyu daha iyi anlamalarına katkı sağlayacak ve somut örnek olması açısından da kalıcı olacaktır."

Araştırma kapsamında dördüncü soru olarak katılımcılara "Dil bilgisi ile ilgili kazanımların değerlendirilmesinde, kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması mı gerekir yoksa ayrı bir alan olarak mı değerlendirilmesinin yapılması gerekir? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 3. Görüşme Formu Dördüncü Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 4 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Öğretmen yeterliliği	K1	1
Metin-cümle bütünlüğü	K2, K3, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K15, K16, K17, K18, K19, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K35, K36, K37, K38	29
Metin-cümle dışı	K4, K5, K6, K20	4

Katılımcılar dil bilgisi öğretiminin metin- cümle bütünlüğü içerisinde ele alınması gerektiği konusunda daha fazla görüş bildirmişlerdir.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Öğretmen yeterliliği:

K1: "Konulara ve işleyen öğretmenin kabiliyetine göre değişir. Çok önemli bir fark olduğunu düşünmüyorum."

Metin-cümle bütünlüğü:

K3: "Öğrenci bilgiyi tam olarak sindirdikten sonra metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınmalıdır. Öğrenci neyi nasıl yapması gerektiğini anlamadan bu uygulamaların hiçbir anlamı kalmaz."

K7: "Tabii ki metin ve cümle bütünlüğü açısından değerlendirilmesi en doğru bakıştır. Teknik bir hadise olarak değerlendirildiğinde metnin gövdesel bütünlüğü zedelenmiş olur."

K23: "Kazanımların değerlendirilmesinde kuralların metin veya cümle bütünlüğü ve bağlamı içerisinde ele alınması benim açımdan daha yararlı olacaktır çünkü kuralları o anda o metin veya cümlelerle ilişkilendirmesi, o şekilde öğretilmesi daha kalıcı olacaktır."

K26: "Dil bilgisi kurallarının cümle bütünlüğü ve konuşmalarımızın bağlam bütünlüğünde verilmesi daha doğru olur. Aynı bir alanda verilmeleri, bu kuralların günlük hayatta kullanılmaması ve onlara dikkat edilmeyeceği sonucunu doğurur. Dolayısıyla değerlendirmede de öğrencilerin bu kurallara uyup uymadıkları konusunda bir değerlendirme yapılması önemli olacaktır. Bu durum öğrencilerin konuya yaklaşımları ve bakış açılarına da kontrol etme, öğrendiğini kullanma, ona değer verme açısından önemli kılacaktır."

K28: "Dil bilgisi kazanımları cümle bütünlüğü ve metin bağlamı içinde ele alınmalı. Çocukların metin konusuyla birlikte verilen dil bilgisi kazanımlarını uygulamalı olarak örnekler yoluyla öğrenmiş olacaktır."

Metin-cümle dışı:

K4: "Aynı bir alan olarak değerlendirilmesinin yapılması gerekir."

K5: "Kuralları sırf aynı bir konu olarak vermek anlaşılma bakımından daha faydalı olabiliyor."

Araştırma kapsamında beşinci soru olarak katılımcılara "Türkçe derslerinde öğrenci etkileşimlerinize dayanarak dil bilgisinin sezerek, kullanımda öğrenildiği, öğrenilmesi gerektiği fikrine katılıyor musunuz? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 4. Görüşme Formu Beşinci Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 5 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Sezerek öğrenmeye katılıyor	K2, K7, K8, K10, K15, K16, K19, K20, K21, K22, K24, K26, K27, K29, K31, K32, K34, K35, K37, K38	20
Sezerek öğrenmeye katılmıyor	K1, K3, K4, K5, K6, K9, K11, K12, K13, K17, K18, K23, K25, K28, K30, K33, K36	17

Araştırma kapsamında sezerek öğrenmeye destek veren ve vermeyen eğitimci sayısı az bir farkla farklı çıkmıştır.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Sezerek öğrenmeye katılıyor:

K7: "Sezerek öğretme öğrencinin algısının gelişmesine, düşünsel evrelerinin aktifleşmesine büyük olanaklar sunar. Çıkarımsal düzeydeki yetenekleri artar."

K8: "Evet, ezberden uzaklaşır bu yöntemle."

K10: "Katılıyorum çünkü ben teorik bilginin gereksiz olduğunu düşünüyorum."

K16: "Evet, çünkü bu şekilde bütün öğrencilere kazanımların verileceğini düşünüyorum."

K19: "Evet, kullandıkça öğreniliyor. Farkındalık gerekiyor."

K24: "Katılıyorum ancak bizim öğrenci profilimizde henüz bu yöntemin uygulanması için gerekli şartların olgunlaşmadığı kanısındayım."

K27: "Evet, katılıyorum çünkü bir bilgi önce sezdirilerek verilirse öğrenilmesi ve kalıcılığı daha kolay olur."

Sezerek öğrenmeye katılmıyor

K3: "Zaman gösterdi ki yeni nesil öğrencilerin dil bilgisi bilgileri eski nesle göre oldukça vasat. Bu da sezerek öğrenme tekniği dediğimiz tekniğin olumsuzluklarından bence. Çünkü öğrenci kavramı öğrenmeden nasıl sezebilir ki."

K4: "Katılmıyorum, tümdengelim metodunun uygulanması gerektiğini düşünüyorum."

K5: "Katılmıyorum çünkü bilginin uygulanması için öncelikle öğrencinin zihnine yerleşmesi gerek."

K9: "Çok zeki öğrencilere sezgi yoluyla kavratılabiliriz. Zekâ düzeyi normal sınırlarda olan öğrencilere sezdirmek yeterli gelmiyor. Mutlaka ek bilgi ve uygulamalar yaptırılması gerekiyor."

K11: "Hiçbir zaman sezerek öğrenme fikrine katılmadım, bazı konuları öğrenci sezerek öğreniyor fakat bazı konularda sezme işe yaramıyor, öğrencinin kural bilmesi gerekiyor."

K12: "Hayır, direkt konuyu anlatmak daha anlaşılırdır."

K13: " Katılmıyorum, kuralı olduğu gibi vermek daha iyi öğrenme sağlar."

K17: "Hayır, katılmıyorum. Konu olarak anlatılmalı, sezdirerek yeterli öğrenme sağlanamıyor."

K18: " Dil bilgisi derslerinin sezerek daha zor öğrenildiğine inanıyorum. Öğrenci öğrendiği bilginin ne işe yaradığını kavrayamıyor. Aynı zamanda iyi öğrenmiyor."

K23: " Hayır, katılmıyorum çünkü öğretilmesi gereken yerleri olduğunu düşünüyorum."

K25: " Katılmıyorum, lise düzeyindekiler için bu geçerli olabilir."

K28: "Her öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyi farklı olduğu için tüm öğrencilerin sezerek ve aynı anda tüm kazanımları uygulama becerisine sahip olamayacağı için katılmıyorum."

Araştırma kapsamında altıncı soru olarak katılımcılara "Dil bilgisi öğretimine dair yöntem ve tekniklerin verilmemesi konusu hakkında düşünceleriniz nelerdir? Bu açıklığı derslerinizde nasıl kapatıyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 5. Görüşme Formu Altıncı Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 6 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Gerek var	K3, K5, K6, K7, K10, K11, K15, K17, K18, K20, K21, K26, K27, K28, K29, K34, K37, K38	18
Gerek yok	K1, K2, K4, K8, K9, K12, K13, K16, K19, K22, K23, K24, K25, K30, K31, K32, K33, K35, K36	19

Katılımcılar dil bilgisi yöntem ve tekniklerinin programda yer almasının gerekip gerekmediği konusunda çok az bir sayıyla farklı düşünmektedirler.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Gerek var:

K3: " Bu da eğitim sistemimizin bir eksisi. Kendi öğrenci tecrübelerime dayalı olarak çalışma kağıtları ve testlerle desteklenen bir yol seçiyorum."

K5: "Not tutturarak, bol örnek çözdürerek bu açığı gideriyorum."

K6: "Konu anlatımı sırasında çalışma kağıtları vererek bu açığı kapatıyorum."

K7: "Eğitimde ortak materyallerin kullanılmaması ya da belirli yöntem ve tekniklerin eş düzeyde yürütülmemesi sonucunda verim büyük ölçüde düşecektir."

K20: "Eksiktir çünkü verdiğimiz bilgiler soyut olarak kalıyor, kendi çabalarımızla bu açığı kapatıyoruz."

Gerek yok

K9: " Dil bilgisi yöntem ve tekniklerinin verilmemesi çok büyük sıkıntı oluşturmuyor, öğrencilerimin hazır bulunuşluk düzeylerine en uygun yöntem ve teknikleri kullanarak kapatıyorum."

K13: "Kendi teknik ve yöntemlerime başvuruyorum. Her öğretmenin kendine has yöntem ve tekniği olmalıdır."

K16: " Bence bu açıklık değildir. Öğrencinin seviyesine ve hazır bulunuşluk durumuna göre öğretmen yöntem belirleyebileceği için hem çocuk hem de öğretmen için daha uygundur."

K23: "Yöntem ve tekniklerin verilememesi tam anlamıyla kesinleşmiş bir yöntemin olmayışından yani her koşula ve kişiye göre değişeceğinden kaynaklanıyordur. Kendim uygulayabileceğim konuya, kişiye ve yere göre seçebilirim.

Araştırma kapsamında yedinci soru olarak katılımcılara "Türkçe Öğretim Programı'nda dil bilgisi oranı sizce yeterli midir? Neden?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 6. Görüşme Formu Yedinci Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 7 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Yeterli	K1, K2, K3, K4, K6, K7, K13, K15, K17, K18, K19, K27, K32, K33, K35, K36	16
Yetersiz	K8, K9, K10, K12, K16, K20, K21, K22, K23, K24, K25, K26, K28, K29, K34, K37, K38	17
Ortalama	K11	1

Katılımcılar dil bilgisinin programdaki yerini çoğunlukla yetersiz bulmaktadırlar. Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Yeterli:

K9: "Yeterli buluyorum. Dil bilgisi öğrencilerin çok fazla dikkatini çekmiyor ve sıkıcı buluyorlar."

K16: " Bence yeterlidir. Çünkü öğrencilerin anlama gücünü arttırmaya yönelik okuma ve yazma çalışmalarının daha çok olması gerektiğini düşünüyorum."

K20: "Yeterlidir çünkü dil kurallarının orta öğretimde verilmesi daha uygundur."

K21: " Yeterlidir. Ortaokul düzeyinde bir öğrencinin aşırı derecede dil bilgisi ile meşgul olması gereksizdir. Çünkü edebî zevki almayan öğrenci dil bilgisine de kayıtsız kalır. Ayrıca dil öğreniminde dil bilgisinin fazla önemsendiğini düşünmekteyim."

Yetersiz:

K2: "Bence yüzde 15 arttırılabilir. Dilin kuralları ne kadar çok kavratılırsa diğer alanların da o derece iyi olacağını düşünüyorum. İşleniş bölümünde yer alan yazma, konuşma, yorumlama gibi alanlar dil bilgisi yetersiz olunca otomatik olarak yetersiz oluyor."

K3: “Kesinlikle yeterli değildir. Dil bilgisi asıl müfredatın çok daha yoğun kısmını kapsmalıdır ve hatta ayrı bir içeriğe sahip olmalıdır.”

K4: “Yeterli değildir. Daha iyi kavratılması için yüzdeler dilimi daha fazla olmalıdır.”

K6: “Ders işlenişinde yüzde 15 ama uygulamada bu artıyor, yeterli olmuyor.”

Ortalama:

K11: “Bazen yetiyor, bazı konularda ise yetmiyor ve daha çok zaman alıyor. Esnek davranıyorum.”

Araştırma kapsamında sekizinci soru olarak katılımcılara “Türkçe Öğretim Programı’na göre Türkçe derslerinde dil bilgisi öğretiminin diğer dil becerileri ile ilişkilendirilerek verilmesi gerektiği düşünüldüğünde Türkçe derslerinde işlediğiniz metinlerin dil bilgisi öğretimi kazanım sırasına ve aynı zamanda diğer becerilerin kazanım sırasına aynı sırada ve derecede işlevsel olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 7. Görüşme Formu Sekizinci Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 8 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Metinler işlevsel	K2, K8, K9, K10, K12, K15, K20, K21, K23, K24, K26, K27, K28, K29, K30, K31, K32, K33, K34, K36, K37, K38	21
Metinler işlevsel değil	K1, K3, K4, K6, K7, K11, K16, K17, K18, K19, K25	11

Katılımcılar derslerde kullanılan metinleri dil bilgisi öğretimi açısından çoğunlukla işlevsel bulmaktadırlar. Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Metinler işlevsel

K8: “Türkçe dersinde çalışma kitabına bağlı kalma zorunluluğu olduğundan işlenen metinler hem dil bilgisi kazanımlarına hem de diğer kazanımlara uygundur. Çalışma kitabındaki etkinlikler de diğer kazanımlara uygun olarak hazırlanmıştır.”

K9: “Düşünüyorum, kazanımlarla paralel olduğu için.”

K24: “İşlevsel olduğunu düşünmekteyim çünkü öğrenci bir metinde tüm öğrenme alanlarına ilişkin bir ders görmekte ve bununla beraber dil bilgisine ait kazanımları da aynı metin üzerinden almaktadır.”

Metinler işlevsel değil

K3: “Kesinlikle yeterli değildir, dil bilgisi asıl müfredatın çok daha yoğun kısmını kapsmalıdır ve hatta ayrı bir içeriğe sahip olmalıdır.”

K4: “Kesinlikle düşünmüyorum, her beceri için ayrı metin tasarlanmalı.”

K6: “Her beceri için ayrı metin olmalıdır. İşlenen dil bilgisi konusu için metinde örnekler bulunmalıdır. Birçok metinde böyle bir uygulama yok, sürekli çalışma kağıdı hazırlamak gerekiyor.”

K11: “Metinlerin çoğu dil bilgisi öğretiminde yetersiz kalıyor. Başka metinler ve örneklerin ders ortamına getirilmesi gerekiyor.”

Araştırma kapsamında dokuzuncu soru olarak katılımcılara “Dil bilgisi öğretimi ile ilgili görüşlerinizi, önerilerinizi paylaşınız.” sorusu yöneltilmiştir. Bu soruya verilen katılımcı cevapları aşağıdaki tabloda gösterildiği şekilde temalandırılmıştır.

Tablo 8. Görüşme Formu Dokuzuncu Sorunun Katılımcı Cevaplarının Temalandırılması

Soru 9 cevapları temalar	Katılımcılar	f
Belirginlik	K1, K24, K38,K3	4
Önem verilmeli	K2,K25,K26,K34	4
Materyal	K4, K6, K13, K18, K19, K22	6
Sınav odaklı	K7, K12, K15	3
Sezdirmeye ağırlık	K9, K11, K17, K31	4
Yoğunluğu azaltılmalı	K10, K16, K30, K35	4
Uygulamalı	K20, K21, K23, K27, K28, K32, K33	7

Katılımcılar dil bilgisi öğretimi üzerine düşüncelerini belirtirken şu konulara değinmişlerdir; konularda ve yöntemlerde belirgin olunması gerekliliği, dil bilgisi öğretiminin önemi, materyal kullanımının artırılması gerekliliği, sınav odaklı ders anlatımının zararları, sezdirme yönteminin dil bilgisi öğretimindeki yeri, dil bilgisinin öğretim programındaki durumu, uygulamalı dil bilgisi öğretimi hakkında düşünceler.

Örnek katılımcı cümlelerine temalara göre bakıldığında:

Belirginlik:

K1: “Öncelikle bu kadar kuralı öğrenciye veremeye gerek var mı? Bence sorgulanmalı. TDK yazım ve noktalama konusunda kesinlikle netlik kazanmalı. Durmadan kurallar değişmemeli. Öğretmene göre değişen, işin uzmanı olan akademisyenlerin bile üzerinde fikir birliği yapamadığı konuları binlerce farklı öğretmen farklı farklı anlatmaya çalışıyor. Milli Eğitim bu konuda faydalı bir çalışma yapacaksa hangi seviyede hangi konu ne kadar verilecek ayrı bir öğretmen dil bilgisi kılavuz kitabı hazırlamalıdır. Bu kitapta da konu anlatımı ve çözümlü etkinlik örnekleri yer almalıdır. Yöntem ve tekniklere de değinilebilir. Açıklamalar ve görsellerle desteklenmelidir.

K3: “MEB’e bağlı okullarda bu konuda masa başı çalışmaların değil de olayın içindeki öğretmenlerin görüşlerine dayalı yeni bir anlayış geliştirilmelidir.”

K24: “Dil bilgisinin geleneksel öğretiminin vermiş olduğu teoriklikten kurtulması için gerekli yöntem ve tekniklerin geliştirilmesi ve program oluşturulurken bunun üzerinde önemle durulması kanaatindeyim.

Önem verilmeli:

K2: “Son yıllarda dil bilgisine verilen ağırlık azaldı. Okuma, yorumlamaya yönelme oldu. Aslında dil bilgisi, dilin özelliği, diğer alanların da temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle biraz daha fazla olabilir.”

K25: “Dil bilgisi Türkçe dersinde önemli bir yere sahiptir ve maalesef bu önemini bulmuş değildir. Dil bilgisini daha fazla öne çıkarmamız gerekiyor.

Materyal:

K4: “Dil bilgisi öğretiminde daha eğlenceli, görsele dayalı etkinlikler çalışma kitaplarında yer almalıdır.”

K13: "Teknolojiye yönelik, görselliğe katılımcılığa dayalı bir dil bilgisi öğretimi olması gerekiyor. Bu doğrultuda slaytların kullanılması hem görselliği hem işitselliği birlikte yansıttığı için önemlidir. Akıllı tahta ve normal tahtanın birlikte kullanılmasından yanayım."

Sınav odaklı:

K7: "Değerlendirme esaslı eğitim verdiğimiz için çocuklar ezbere yöneliyorlar. Dil bilincinden öte kuralları ezberleyip soruları bilmek hedefleri arasında."

K12: "Eğitim sistemimiz sınav odaklı olduğu için dil bilgisi öğretimi diğer kazanımların gerisinde kalıyor. Okuduğunu anlama konusuna daha çok ağırlık veriliyor."

Sezdirmeye ağırlık:

K9: "Dil bilgisi öğretimi sezdirmeden ibaret olmamalıdır. Mutlaka çocukların hazır bulunuşluk seviyeleri ölçülüp hem kuramsal hem de uygulamalı etkinlikler yaptırılmalıdır."

K11: " Dil bilgisi öğretiminde sezgisel yöntemden çok sunuş yolunu kullanıyorum. Öğrenci mantığı anladıktan sonra bol örnek incelemesinin önemli olduğunu düşünüyorum. En önemlisi de öğrencinin konuya uygun örneği kendisinin düşünerek bulması olduğunu düşünüyorum. Öğrenci kendi örneklerini bulunca o konuyu iyi kavriyor ve unutmuyor.

Yoğunluğu azaltılmalı:

K10: "Dil bilgisi yüzde on seviyesine indirilmelidir. Çünkü çocuklar aldıklarını sonra unutupuyorlar. Boşuna zaman ve emek kaybı oluyor."

K16: "Dil bilgisi kazanımlarının azaltılması taraftarıyım. 5,6,7,8. Sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlamaya yönelik çalışmaların daha yoğun olması gerektiğini düşünüyorum.

Uygulamalı:

K20: "Dil bilgisi öğretiminin teoriksel olarak değil de uygulamalı öğretilmesi uygundur."

K21: "Dil bilgisi kuralları üzerinde fazla durulduğu kanaatindeyim. İyi bir dil eğitiminin yolu dil bilgisi kurallarının öğretilmesinde değil edebiyat zevkinin verimesinden geçtiğini düşünüyorum."

K23: "Dil bilgisi öğretiminin okuma, yazma, dinleme, konuşma becerileri ile ilişkilendirilerek verilmesini, öğretilmesini uygun buluyorum. Çünkü bu kavramlar dil bilgisi öğretimini var eden şeylerdir."

6. Sonuç ve Tartışma

Aydın (1999:5) araştırmasında Türkçe öğretmenlerine sorduğu sorularla şu bulgulara ulaşmıştır: Öğretmenler dil bilgisi öğretiminde daha çağdaş eğitim yaklaşımları uygulanması gerektiğini, dil bilgisi öğretiminin uygulama ağırlıklı olması ihtiyacını, ders saatlerinin yetersiz olduğunu belirtmişlerdir, öğretmenlerden dil bilgisinin ayrı ders olması fikrini savunanlar da vardır. Bir öğretmen de yazılı anlatımla dil bilgisi arasında ilişkinin kurulması gerekliliği üzerinde durmuştur.

Demir ve Yapıcı (2007:190), eğitim kurumlarına gelen öğrencinin ana dili becerileri durumundan hazırbulunuşluk seviyesinin belirlenmeden ana dili eğitiminin yapılamayacağı görüşündedir. Ana dili eğitimi bölgeden bölgeye ağız özelliklerinin değişmesi bakımından da irdelenmelidir. Ana dili eğitiminin ülke genelinde tek bir programa göre yürütülmesinin bu bakımdan tekrar düşünülmesi gerekir.

Güneş (2009: 16)'e göre yapılandırıcı yaklaşımda dil bilgisi öğretimi amaç değil, çeşitli becerileri geliştirmek için araç olduğu kabul edilmektedir. Buna bağlı olarak dil bilgisi öğretimi dinleme,

konuşma, okuma ve yazma becerilerini geliştirmelidir. Bu yüzden de dil bilgisi ayrı bir öğrenme alanı olarak değerlendirilmemektedir.

İşcan (2007: 258)'a göre işlevsel dil bilgisi, gerek anlam birimlerin gerek biçim birimlerin, gerekse ses birimlerin anlamsal değerlerine inerek dildeki fonksiyonlarını belirler. Bundan dolayı dil öğretiminde dil bilgisinin işlevsel yönünü ön plana çıkararak metotların kullanılması dil bilgisi öğretiminde sağlıklı ve kalıcı sonuçları beraberinde getirecektir.

Alandaki ulaşılan bu çalışmalara ve genel olarak alan yazına güncel bir yorum getirebilmek adına yapılan bu araştırma sonucunda alandaki öğretmenlerin çoğunun dil bilgisinin uygulamalı öğretilmesi gerektiğini belirttiği, materyal kullanımının önemi üzerinde durduğu, diğer dil becerileri ile ilişkilendirilmesi gerekliliğine değindiği, metin-cümle bütünlüğünde bir dil bilgisi öğretimini savunduğu, dil bilgisine verilen önemin artırılmasını beklediği, metinleri dil bilgisi kazanımları yönünden işlevsel bulduğu söylenebilir. Sezdirme yöntemine katılan öğretmen ile katılmayan öğretmen sayısının neredeyse eşit çıkması düşündürücüdür. Uygulamanın içerisinde olan öğretmenlerin yıllardır süregelen sezgisel dil bilgisi öğretimine bu şekilde görüş bildirmesi dikkate değerdir. Sınav odaklı eğitim sistemini ve dil bilgisinin programdaki yerini de çoğu katılımcı yetersiz bulmuştur. Yöntem ve teknikleri programda görmek isteyip istemedikleri konusuna da hemen hemen eşit sayıda katılımcı görüş bildirmiştir.

7. Öneriler

1. Dil bilgisi öğretiminde materyal kullanımı ve uygulamanın önemi dikkate alınarak ders araç gereçlerine ağırlık verilmelidir.
2. Dil bilgisi öğretiminin ayrı alan olarak mı diğer becerilerle ilişkili bir alan olarak mı ele alınması gerekliliği araştırma sonucunda birbirine yakın oranlarda ortaya konulmuştur. Bu göz önüne alınarak dil bilgisi konularının seviyeler de dikkate alınarak hangilerinin ayrı birer konu hangilerinin dil becerileriyle ilişkili olarak verilebileceği tartışılmalıdır.
3. Dil bilgisi konularındaki ve öğretimdeki fikir ayrılıkları uygulamadaki öğretmenlerin görüşleri de dikkate alınarak gözden geçirilmelidir.
4. Yıllardır uygulanan dil bilgisi öğretimindeki sezdirme yönteminin işe yaradığı ve yaramadığını savunan öğretmen sayısının bu çalışmada eşite yakın çıkmış olması bu konu üzerinde çalışılması gerektiğini göstermiştir.
5. Öğretmene esneklik de tanıyabilecek şekilde programlarda dil bilgisi öğretimi yöntem ve teknikleri bulunmalıdır. Buna ihtiyaç duyan öğretmenler mevcuttur.
6. Öğretmenlere göre dil bilgisi öğretimi metin-cümle bütünlüğü de göz önüne alınarak yapılmalıdır.
7. Katılımcıların çoğu dil bilgisi öğretiminin programdaki yerini yetersiz bulmaktadır. Uygun şekilde bu eksik kapatılmalıdır.
8. Sınav odaklı eğitim sistemi dil bilgisi öğretimi üzerinde de olumsuz etkiler yapmaktadır. Bu konuda eğitim sisteminin ya da sınav sisteminin dil becerileri kazanımları açısından yeniden gözden geçirilmesi gerekir.

Kaynakça

- Akkaya, A. (2011). Karikatürlerle Dil Bilgisi Öğretimi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Aydın, Ö. (1999). Orta Okullarda Dil bilgisi Öğretimi Üzerine Öğretmen Görüşleri, Dil Dergisi, sayı 81, 23-29.
- Aytaş, G. ve M. Akif Çeçen (2010). Ana Dili Eğitiminde Dil Bilgisi Öğretiminin Yeri Ve Önemi, TÜBAR, XXVII, Bahar, 77-88.
- Bayburtlu, Y. S. (2015). 2015 Türkçe Dersi Öğretim Programı ve 2006 Türkçe Dersi Öğretim Programının Değerlendirilmesi, Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, Volume 10/15, Fall 2015, p. 137-158.
- Demir C. ve Mehmet Yapıcı (2007). Anadili Olarak Türkçenin Öğretimi ve Sorunları, Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: IX, Sayı: 2, 177-192.
- Demir, C. (2009). Türkçede Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Konuşmalar. Ankara: TDK Yayınları, 59-68.
- Demirel, Ö. (1999). İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, MEB Yayınları, İstanbul
- Demirel, Ö. (2003). Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Derman, S. (2008) Dil Bilgisi Öğretiminde Metinlerin Seçimi Üzerine Bir Araştırma (7. Sınıf), Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erk, Y. M. (2003), Metin Bilimi ve Dil Bilimi Çalışmalarının Dil Bilgisine Yaklaşımları Üzerine Bir Araştırma, (Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir.
- Göğüş, B. (1983). Anadili Eğitim Programlarının Niteliği. Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi (Dil Öğretim Özel Sayısı), XLVII (379-380), 40-48.
- Güneş, F. (2009), Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, C. 6, S. 11, s. 1-21.
- Hudson R. (2004), Reconceptualising Writing , New Perspectives, 5-16.
- İşcan, A. (2007). İşlevsel Dil Bilgisinin Türkçe Öğretimindeki Yeri. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(1), 253-258.
- Karataş, Zeki (2015). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi,C1, S1, 63-80
- Kavcar, C., Oğuzkan, F. ve Sever, S. (1998). Türkçe Öğretimi Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin, Ankara: Engin Yayınları.
- MEB (1949). Ortaokul Programı. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB (1995). İlköğretim Okulu Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2006). İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar)Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5. Sınıflar). Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2015). Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- MEB (2017) İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı. Ankara: MEB Yayınları.
- Öz, F. (2003). Uygulamalı Türkçe Öğretimi (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sağır, M. (2002). İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi, Türk Dili, S.:601.
- Sağır, M. (2002). İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

-
- Senemoğlu, N. (2007). Geliřim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya (2. Baskı). Ankara: Gönül Yayıncılık.
- Sever, S. (2004). Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme (4. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sinanoğlu, S. (1958), "Dil bilgisinin Önemi", Türk Dili, C.VII, S. 81, s. 438- 440.
- Ünalın, ř. (2006). Türkçe Öğretimi (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim Dil bilgisi Konularının Çocukun Biliřsel Düzeyine Uygunluđu, İlköğretim-Online, 3(2), 35-41.
- Yıldırım, A., & şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı).Ankara: Seçkin Yayıncılık.